

Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

Temaer (<http://www.historie-online.dk/temaer-9>)

HistorieLab (<http://www.historie-online.dk/historielab>)

Arkiv (<http://www.historie-online.dk/arkiv>)

Bliv medlem (<http://www.historie-online.dk/bliv-medlem>)

🏠 (/) > Trafik og transport - Videnskab - Teknik (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>) > Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Danmarks flyvehistorie

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/soenderjysk-soefarts-historie-1-2>)

Danmarks flyvehistorie

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 813

Del artikel: **f**

(<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/danmarks-flyvehistorie>)

u=<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/danmarks-flyvehistorie>)

5-5/trafik-og-transport-

videnskab-

teknik/danmarks-

flyvehistorie) **t**

([https://twitter.com/home?](https://twitter.com/home?status=.)

status=. Aktiviteten kan

ses på

[http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/danmarks-flyvehistorie)

[online.dk/boger/anmeldelser-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/danmarks-flyvehistorie)

5-5/trafik-og-transport-

videnskab-

teknik/danmarks-

flyvehistorie) **in**

([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/danmarks-flyvehistorie&title=)

mini=true&url=[http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/danmarks-flyvehistorie)

[online.dk/boger/anmeldelser-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/danmarks-flyvehistorie)

5-5/trafik-og-transport-

videnskab-

teknik/danmarks-

flyvehistorie&title=)

Mest læste artikler

Lige nu I dag 7 dage 28 dage

Bogstakken, uge 07, 2022 (<http://www.historie-online.dk/boger/bogstakken-7-7/bogstakken-uge-07-2022>)

Det middelalderlige Børglum (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/det-middelalderlige-boerglum>)

Dannebrog - Kongeskib i 90 år (<http://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/udstillinger-3-3/dannebrog-kongeskib-i-90-aar>)

TV-tips, uge 07, 2022 (<http://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/tv-tips/tv-tips-uge-07-2022>)

Coco Chanel - Historiens Aktører Nr. 58 (<http://www.historie-online.dk/temaer-9/artikler-51-51/historiens-aktoerer/coco-chanel-historiens-aktoerer-nr-58>)

Bertha Wegmann (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/bertha-wegmann>)

Radio Stjernen (<http://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/radio-stjernen>)

Danmarks flyvehistorie - fra Ellehammer til Airbus bd. 1

Turbine Forlag, 2021. 424 sider.
Illustreret. 400 kr.

Af Kresten Sæe

Disse prægtige mænd i deres flyvende maskiner

Danmarks Flyvehistorie er et stort anlagt historisk værk i 3 bind, hvor foreliggende bind udgør første del, og de sidste bind udkommer over to år.

Første bind, som anmelderen her har liggende foran sig, udkom her 24. november og omhandler pionertiden og trafikflyvningen.

Andet bind (2022) kommer til at handle om de små fly til fritidsflyvning, taxaflyvning, ambulanceflyvning og fotoflyvning. Emnet for tredje bind (2023) bliver den militære flyvning fra 1912 til i dag.

Forfatteren Ole Steen Hansen, som med sine mange tidligere kvalificerede titler i emnet behøver vist ikke nogen præsentation for emnets mange interesserede, har klogelig af hensyn til overblikket opdelt bøgerne i udskilte områder, der så følges med fly og udvikling hver for sig kronologisk fra først til sidst, så læseren undgår emnemæssige forvirrende spring.

Disponering, format og udstyr

Værket begynder med dansk flyvnings vugge, Kløvermarken på Amager i en atmosfære, der bringer den underholdende good old days klassiker fra 1965: Those Magnificent Men in Their Flying Machines - (Disse prægtige mænd i deres flyvende maskiner) - om et herligt væddeløb med forhindringer i luften mellem Calais og Paris i flyvningens barndom før 1. verdenskrig. En herlig klassiker, som næppe synes at være forfatteren ubekendt og varmt kan anbefales bogens læsere.

Herefter fokuseres på den første trafikflyvning og sidenhen etableringen af DDL og senere SAS og de banebrydende nordpolsruter, mens charterturismen, udfordringen af SAS-monopolet, etableringen af nye selskaber og lavpriseruter indgår som de næste hovedafsnit. Bindet slutter med de store udfordringer, trafikflyvningen står over for netop nu med hensyn til coronaen og den grønne omstilling.

Bogen har også i layout en gedigen tyngde i form af et superstort format på 25 x 35 cm, over 400 sider og - ikke mindst - en fængende gennemillustreret billedside bestående af samtidsfotos med aktører, fly, gengivelser af brochurer, aviser og plakater m.m. - alt sammen i flot indbydende bogarkitektur overalt er indfældet over siderne.

Jacob Ellehammer i sit mekaniske etablisement i Istedgade. Foto stillet til rådighed for bogen af Danmarks Tekniske Museum

Nervø og Svendsen var de første egentlige flyvere

Multiopfinder Jacob Ellehammer introducerede flyvningen i Europa 1906 i de første korte og lange hop tre år efter, at brødrene Wright havde præsteret den første egentlige flyvning i USA. Men selv om Ellehammers opfindsomhed og mange typer og udkast i flere år satte ham i centrum af dansk flyvehistorie som en slags grand old man, så forblev det for ham ved de første skridt, ligesom mangelfuld dokumentation kostede ham æren af at være den første i Europa.

Hvorfor kom han ikke videre? Her har forfatteren et klart svar. Ellehammer og de europæiske pionerer tog udgangspunkt i det indledende problem med at kombinere en motor med et flystel, der kunne bringes i luften. De brugte den primære energi her frem for Wright brødrene, der indledende arbejdede med udfordringen, hvordan man skulle styre og manøvrere flyet, når det var nået så langt. Alt i alt måtte man derfor konkludere, - hvad også realiteten også var - at Ellehammer og hans europæiske fæller i starten aldrig nåede videre end små hop i luften med deres fly.

Derimod var det mænd som Alfred Nervø og Robert Svendsen, der med udgangspunkt i flyvermiljøet i det europæiske foregangsland Frankrig, hvor de amerikanske brødre nu opholdt sig og inspirerede ligesindede i den første tid. Det var derfor franske konstruktioner og flyvere, som bar den farverige udvikling på den danske skueplads, som primært var Kløvermarkens græs på Amager.

Reelt havde dog hverken Ellehammer eller Wright opnået varige løsninger med hensyn til de senere ror til styring omkring flyets tre akser. Generelt blev der derfor - på trods af højt energiniveau, stor opfindsomhed og entusiasme - kun til små strækninger og ganske få reelle timer i luften.

Brochure fra SAS velkomstdage med Sud Aviation Caravelen i 1960'erne

Om prestige, passagerkomfort og højt smørrebød i højderne

Men da fly og motorer tog et teknisk kvantespring gennem første verdenskrig, tog udviklingen fart. Man så også herhjemme tidligt potentialet i passagerflyvning. Igen var der mange aktører på banen. Men vinderen over tid blev Det Danske Luftfartsselskab DDL, som kløgt først gjorde sit hjemmearbejde med at sikre sig koncessionerne til ruterne på det politiske plan, inden flyene blev anskaffet og lettede.

De indledende svære økonomiske år klarede DDL med statsstøtte, mens andre initiativtagere gennemgående fik en kort løbebane. Men generelt var der dog ofte problemer med flere af de anskaffede DDL fly, som enten ikke var helt driftsikre eller for omkostningsfulde i vedligehold.

Op mod 2 verdenskrig kom der dog skik på dette, idet både USA og Hitlers Tyskland udviklede driftsikre fly velegnede til passagertransport. På grund af valutarestriktionernes hensyn til eks- og importen faktisk valget her på de tyske FW Condor og Junker 52, mens den lovende DC3 fra USA måtte fravælges.

I det hele taget fylder den løbende udvikling i teknik og komfort i de skiftende flytyper meget i bogens store hovedafsnit om civil flyvning. Et element som den primære målgruppe også afgjort vil sætte pris på.

Efter krigen fusionerede DDL med de øvrige skandinaviske flyselskaber til SAS. Det nye selskab sad fortsat på DDLs rutekoncessioner og satte barren højt med hensyn til nye moderne fly, præcision og komfort.

Danmark, Norge og Sverige var både på det politiske og virksomhedsmæssige plan meget stolte af det nye selskab med ruter verden over.

Den internationale prestige og passagersucces skabte dog misundelse, og andre selskaber gik her endog så vidt, at man forsøgte sig med centrale restriktioner mod det populære pæredanske smørrebød, som SAS serverede i højderne. Sagen endte dog med, at man symbolsk kunne nøjes med, at lade 1½ cm² af brødet være synligt under lækkerierne.

Ja, sådanne anekdoter, pudsigheder og små hints krydrer ofte den generelle fremstilling sammen med erindringsuddrag fra datidige involverede og tilfører på den måde fremstillingen både samtidskolorit og nutidsrelief - som oftest med et lille humoristisk forfatterglimt i øjet.

Overgangen fra propel- til jetalder i 1960'erne havde også SAS som foregangsselskab og medvirkede til selskabets prestige og glamour. Til gengæld skabte de mange udskiftede og nu billige ret nye propelfly også en uventet konkurrence.

På svipetur med præsten og Caravelen til Mallorca

De kasserede fraselgte men fuldt driftsikre ret nye DC7'ere blev nemlig et lukrativt grundlag for en hidtil uset blomstrende charterturisme.

Her fik også hr. og fru Hansen og deres støjende unger en kærdkommen mulighed for at komme ekspres til Sydens sol, vin og feriehoteller i organiserede konkurrencedygtige pakkerejser.

De store pionerer her var en vis Simon Spies og en snart landskendt pastor Eilif Kroager fra Tjæreborg i det mørke Jylland.

På dette spændende felt giver fremstillingen en fin redegørelse for omstændigheder bag en fritidsindustri af en størrelse, som ingen indtil da havde kunnet forstille sig med ret så mange interessenter involverede. Også her kommer bogen hele skiven rundt lige fra de nævnte giganter til de lidt mindre foretagender som fx Mærsk Air.

Ligeledes gennemgår Ole Steen Hansen historien om de små indenlandske ruteentreprenørers kamp mod SAS-monopolet og deres op- og nedture på det danske marked. Her får også fx Cimber, Danair og Muk Air udførlig omtale ligesom anden civil taxa-, fragt- og passagerflyvning.

Overflødige ældre fly fra SAS skabte grundlag for charterturismen. Her klargøres en Sterling Caravelle i Billund 1990, før rejsen med Tjæreborg går mod Sydens sol

Hver by sin lufthavn?

Under den civile flyvning tager forfatteren også en tur landet rundt med omtale af de mange planer om lufthavne og flyvepladser i provinsen, hvor stort set enhver by med respekt for sig selv i 1960'erne og 70'erne ønskede sig en lufthavn eller flyveplads. Projekterne her var dog i længden et økonomisk uholdbart koncept i forhold til det hastigt udbyggede motorvejsnet, Øresunds-og Storebæltsbroen og de relativt korte afstande mellem landsdelene.

Men ingen havde dog til gengæld i samtiden forestillet sig, at det var Billund i et fra hovedstaden set næsten øde landskab, der skulle blive den jyske internationale hovedlufthavn, og at den jyske hovedstad Aarhus skulle slå sig til tåls med at udbygge det noget fjernliggende Tirstrup.

Til sidst inden kapitlet om den aktuelle krises påvirkning af luftfarten og SAS aktuelle deroute får også lavprisselskaberne med udgangspunkt i Ryan Air og Norwegian en fyldig omtale og analyse med hensyn til drift og finans.

Sammenfatning, målgruppe og konklusion

Ole Steen Hansens pen flyder let og journalistisk på den helt rigtige måde uden nogen steder at gå på akkord med fagligheden.

Fremstillingen er letlæst med anskuelige analyser og fine anekdoter med fx erindringsindslag og små underholdende episoder, der bryder både alvor og de lidt mere teknisk betonedede indslag.

Ikke således dog at forstå at teknikken kommer i baggrunden, for også her formår Ole Steen Hansen i høj grad at gøre fremstillingen almen og interessant. Blandt andet med stadig reference til den mere almene brede flyvehistoriske ramme.

Ole Steen Hansen har her tydeligvis moret sig undervejs med sine samtidsassociationer, begivenheder og hints til fx danske schlagere, romaner og indskudte skæve forfatterbemærkninger med glimt i øjet.

Hertil fremstår fremstillingen meget velresearchet ud fra et stort kildemateriale fx opstået i tidsskrifter og aviser. Arbejdet med kilderne har givetvis fyldt meget men har efter bogens kvaliteter at dømme været indsatsen værd.

Til sidst skal illustrationerne have endnu et par rosende ord med på vejen. De fleste af dem er for mig nye og udgør bestemt ikke genvalg fra emnets tidligere værker. På samme måde skaber de mange indslag fra samtidstryksager og brochurer en fin skiftende samtidig kolorit til understøttelse af bogens skift mellem de mange historiske perioder. Endelig udgør de mange store farvefotos af især fly, der ofte er af fotokunstnerisk tilsnit, et meget væsentligt bidrag til bogens atmosfære.

Næste anke herfra er ærgrelse over at skulle vente så længe på de øvrige bind.

[Historie-online.dk, den 24. november 2021]

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/soenderjysk-soefarts-historie-1-2>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

ARHUS HAVN

[<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/aarhus-havn>]

UNDER FÆLLESSKABETS SEJL

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/under-faellesskabets-sejl>)

SPORVOGSKALENDEREN 2020

(<http://www.historie-online.dk/boger/sporvogskalenderen-2020>)

Coco Chanel - Historiens Aktører Nr. 58

Ole Mortensøn skriver om modens dronning

(<http://www.historie-online.dk/temaer-9/artikler-51-51/historiens-aktoerer/coco-chanel-historiens-aktoerer-nr-58>) (<http://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/lege-fra-da-tipoldemor-var-barn>)

Lege fra da tipoldemor var barn

Greve Museum har i uge 8 aktiviteter for legesyge børn og voksne.

barn) (<http://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/udstillinger-3-3/spoegelser-og>

Spøgelser og mystiske væsner

Spøgelser og mystiske væsener rykker ind på Aalborg Historiske Museum

mystiske-vaesner) (<http://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/udstillinger-3-3>

